

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних
дисциплін

07-01-148М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«КРИМІНАЛІСТИКА»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
освітньо-професійної програми «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННП
Протокол № 2 від 26.09.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Криміналістика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання]. Цимбалюк В. І., Давидюк П. П. – Рівне : НУВГП, 2024. – 33 с.

Укладачі:

Цимбалюк В. І., професор, к.ю.н., професор кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін;

Давидюк П. П., старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск:

Завідувачка кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін, к.пед.н., доцентка *Гришко В. І.*

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Міщук І. В.

Попередня версія методичних вказівок: 07-01-70

© В. І. Цимбалюк,
П. П. Давидюк, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Тематика практичних занять	7
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	8
1.4. Критерії та шкала оцінювання	8
2. Плани практичних занять	11
3. Самостійна робота студентів	25
Рекомендована література	30

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни *«Криміналістика»* для студентів, які здобувають вищу освіту першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою *«Право»* спеціальності 081 *«Право»* у формі денного та заочного навчання, підготовлено з урахуванням Закону України *«Про вищу освіту»*, Положення про організацію навчального процесу у Національному університеті водного господарства та природокористування, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в НУВГП, а також змісту освітньо-професійної програми *«Право»* спеціальності 081 *«Право»*.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань та самостійної роботи за дисципліною *«Криміналістика»* створені відповідно до змісту освітньої програми та силабусу дисципліни.

Рекомендації містять опис дисципліни, перелік тем практичних занять, а також пояснення контрольних заходів і методів діагностики знань студентів, що полегшує розуміння процесу отримання позитивних оцінок. Наведено шкалу оцінювання і чітко описані критерії оцінювання.

Крім того, методичні рекомендації включають орієнтовний список літератури для самостійного опрацювання.

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконувати індивідуальні завдання (розв'язання практичних завдань, виконання індивідуальних завдань (реферати, контрольні) тощо), брати участь у практичних заняттях (доповіді, актуальні запитання, участь у дискусіях, тощо); вчасно здати модульні контролю знань.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1 Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни засвоєння базових теоретичних положень криміналістики, оволодіння практичними навичками, які необхідні для виявлення, розкриття та розслідування злочинів, отримання доказової інформації під час розслідування злочинів та провадження окремих слідчих дій.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності механізму вчинення злочину, виникнення інформації про злочин та його учасників, збирання, дослідження, оцінки і використання доказів та оснований на пізнанні цих закономірностей спеціальних засобах і методах судового дослідження та попередження злочинів.

Завдання навчальної дисципліни визначаються її специфічним значенням у процесі підготовки майбутніх юристів і пов'язані із засвоєнням таких компетентностей:

Загальні

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 18 Здатність володіти навичками публічних виступів, ведення переговорів, професійної та наукової дискусії, підготовка та демонстрація результатів дослідження.

ЗК 20 Вміння працювати з даними, володіти інформаційному грамотністю, комунікацією та взаємодією у цифровому суспільстві.

Спеціальні

СК 1 Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 3 Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК18. Здатність до складання процесуальних документів.

СК19. Здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосовуючи сучасні інформаційні технології.

Опанувавши дисципліну «Криміналістика» студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

РН 3 Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5 Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6 Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.

РН 22 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

За підсумками вивчення курсу передбачається формування soft skills: здатність аналізувати та оцінювати, інтерпретувати; здатність критично мислити, креативно діяти; планувати та управляти часом, діяти відповідально.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
<i>6 семестр</i>			
1	Предмет, система і завдання криміналістики.	2	2
2	Історія криміналістики і криміналістичних установ України.	2	
3	Механізм учинення злочину та виникнення криміналістичної (доказової) інформації.	2	2
4	Методологічні основи криміналістики.	2	2
5	Концептуальні положення криміналістичної техніки та її галузей.	2	
6	Основи криміналістичного вчення про фіксацію криміналістичної (доказової) інформації.	2	2
7	Криміналістична габітологія.	2	
8	Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування.	2	2
<i>7 семестр</i>			
9	Концептуальні положення криміналістичної тактики.	2	2
10	Криміналістична версія. Організація та планування розслідування злочинів.	2	2
11	Тактика допиту та очної ставки.	2	
12	Концептуальні положення методики розслідування окремих видів злочинів.	2	
13	Протидія розслідуванню та шляхи її подолання криміналістичними засобами і методами.	2	2
14	Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів (заняття 1).	2	2
15	Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів (заняття 2).	2	
16	Профілактична діяльність слідчого на стадії розслідування злочину.		2
	Всього	32	20

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи студентів на лекціях;
- усне опитування на практичних заняттях;
- виконання тестових завдань;
- участь в обговоренні проблемних питань;
- розв'язування ситуаційних завдань;
- виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни *«Криміналістика»* є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час виголошення промов;
- вміння аналізувати публічні виступи.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- оцінювання роботи студента на лекціях;
- опитування на практичних заняттях;
- опрацювання завдань для самостійної роботи;
- написання модульних контролів.

Критерії та шкала оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно вчасно виконати завдання зі складання та оформлення документів, вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом усного опитування та письмових завдань.

Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

Змістовий модуль (максимальна кількість балів – 50)

Виконання завдань практичної роботи – 20 балів

Виконання індивідуального завдання (наприклад реферат, доповідь, презентація, участь у науковій конференції) – 10 балів

Підсумковий модульний контроль (тестування) – 20 балів

Загальна кількість балів у межах семестрового контролю становить 100 балів.

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

6 семестр

Тема 1. Предмет, система і завдання криміналістики

План

1. Сучасні уявлення щодо предмета науки криміналістики та закономірностей об'єктивної дійсності, щовивчаються нею.
2. Система науки криміналістики.
3. Основні категорії, класифікації та закони розвитку криміналістики.
4. Загальне та спеціальні завдання криміналістики.
5. Місце криміналістики в системі юридичних наук.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке предмет криміналістики?
2. Які основні завдання криміналістики?
3. Яка структура системи криміналістики?
4. Які основні поняття використовує криміналістика?
5. Яке місце займає криміналістика в системі юридичних наук?
6. Які криміналістичні знання необхідні для ефективного розслідування злочинів?

Ключові поняття:

- предмет криміналістики
- система криміналістики
- завдання криміналістики
- криміналістична техніка
- криміналістична тактика
- криміналістична методика

Тема 2. Історія криміналістики і криміналістичних установ України

План

1. Виникнення, основні етапи розвитку і сучасний стан науки криміналістики в Україні.
2. Видатні українські вчені-криміналісти.
3. Криміналістичні установи, кафедри криміналістики в юридичних навчальних закладах.

Питання для самоконтролю:

1. Коли і як виникла криміналістика як наука в Україні?
2. Хто з українських вчених зробив найбільший внесок у розвиток криміналістики?
3. Які основні етапи пройшов розвиток криміналістичних установ в Україні?
4. Які сучасні тенденції розвитку криміналістики в Україні?
5. Які виклики стоять перед сучасною українською криміналістикою?

Ключові поняття:

- криміналістика
- історія криміналістики
- криміналістичні установи
- розвиток криміналістики

Тема 3. Механізм учинення злочину та виникнення криміналістичної (доказової) інформації

План

1. Поняття злочинної діяльності, її структура та елементи.
2. Механізм злочинної діяльності та його відображення в навколишньому середовищі.
3. Види взаємодій та їх енергетична сутність.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке механізм учинення злочину?
2. Які основні елементи механізму злочину?
3. Які види слідів виникають на місці злочину?

4. Яке значення має фіксація слідів для розслідування?
5. Як пов'язані механізм вчинення злочину і вибір слідчих дій?

Ключові поняття:

- механізм злочину
- сліди злочину
- слідоутворення
- фіксація слідів
- ідентифікація
- діагностика

Тема 4. Методологічні основи криміналістики

План

1. Поняття методології криміналістики.
2. Характеристика загальнонаукових і спеціальних методів криміналістики.
3. Критерії допустимості спеціальних методів криміналістики в кримінальному судочинстві.
4. Поняття криміналістичної ідентифікації. Об'єкти ідентифікації та їх ознаки.
5. Види і форми ідентифікації.
6. Поняття криміналістичної діагностики та її значення в розкритті і розслідуванні злочинів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке методологія криміналістики?
2. Які загальнонаукові методи використовуються в криміналістиці?
3. Які спеціальні методи криміналістики ви знаєте?
4. Яка роль гіпотези в криміналістичному дослідженні?
5. Які етичні аспекти пов'язані із застосуванням криміналістичних методів?

Ключові поняття:

- методологія
- загальнонаукові методи

- спеціальні методи
- версія

Тема 5. Концептуальні положення криміналістичної техніки та її галузей

План

1. Поняття, завдання і система криміналістичної техніки як розділу науки криміналістики.

2. Класифікація техніко-криміналістичних засобів, прийомів і методів в криміналістиці та правові засади й умови їхнього застосування під час розслідування злочинів та судового розгляду кримінальних справ.

3. Техніко-криміналістичні засоби і методи, що використовуються для збирання інформації щодо злочину і його учасників під час провадження слідчих дій та набори, в які вони комплектуються.

4. Техніко-криміналістичні засоби і методи, що застосовуються для лабораторних досліджень речових доказів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке криміналістична техніка і які її основні завдання?
2. Які галузі криміналістичної техніки ви знаєте?
3. Які методи і засоби використовують у криміналістичній фотографії?
4. Які види слідів досліджує трасологія?
5. Яке значення має балістична експертиза для розслідування злочинів?
6. Які сучасні технології використовуються в криміналістичному дослідженні документів?

Ключові поняття:

- криміналістична техніка
- криміналістична фотографія
- трасологія
- балістика

- техніко-криміналістичне дослідження документів

Тема 6. Основи криміналістичного вчення про фіксацію криміналістичної (доказової) інформації

План

1. Зміст криміналістичної фіксації доказової інформації.
2. Об'єкти і форми фіксації, а також обов'язкові умови при збиранні доказової інформації.
3. Основний спосіб фіксації криміналістичної (доказової) інформації.
4. Допоміжні способи фіксації криміналістичної (доказової) інформації.

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення має фіксація доказової інформації в кримінальному процесі?
2. Які основні способи фіксації доказової інформації ви знаєте?
3. Які вимоги пред'являються до протоколу слідчої дії як основного засобу фіксації?
4. Які помилки найчастіше допускаються при фіксації доказової інформації?
5. Які сучасні технології використовуються для фіксації доказів?

Ключові поняття:

- фіксація доказової інформації
- протокол слідчої дії
- фотографічна фіксація
- схема місця події
- опис, вимірювання

Тема 7. Криміналістична габітологія

План

1. Поняття і сутність криміналістичної габітології.
2. Природно-наукові засади ототожнення особи за ознаками зовнішності.
3. Джерела інформації про ознаки зовнішності людини і способи її одержання.
4. Загальна характеристика криміналістичних засобів, методів і прийомів фіксації ознак зовнішності людини.
5. Використання методів, засобів і прийомів криміналістичної габітології в розшуку та ідентифікації осіб, розкритті і розслідуванні злочинів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке криміналістична габітологія?
2. Які основні завдання криміналістичної габітології?
3. Які природно-наукові засади лежать в основі ототожнення особи за ознаками зовнішності?
4. Які основні джерела інформації про ознаки зовнішності людини?
5. Які методи, засоби та прийоми використовуються в криміналістичній габітології?
6. Які помилки можуть бути допущені при складанні словесного портрета?

Ключові поняття:

- криміналістична габітологія
- словесний портрет, фоторобот
- ознаки зовнішності
- антропологічні ознаки
- фізіологічні ознаки
- психологічні ознаки

Тема 8. Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування

План

1. Поняття криміналістичного дослідження зброї (криміналістичної балістики).

2. Класифікація і загальна характеристика криміналістичного дослідження балістичних об'єктів.
3. Техніко-криміналістичні прийоми, методи і засоби виявлення, фіксації, вилучення і зберігання вогнепальної зброї та боєприпасів.
4. Поняття і класифікація холодної зброї та слідів її застосування.
5. Засоби та методи виявлення, огляду, фіксації та вилучення холодної зброї.
6. Поняття та наукові засади криміналістичної вибухотехніки.
7. Техніко-криміналістичні прийоми, методи і засоби виявлення, фіксації, вилучення та зберігання вибухових пристроїв і речовин.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні завдання криміналістичної балістики?
2. Які види слідів залишає вогнепальна зброя на місці події?
3. Які методи використовуються для ідентифікації вогнепальної зброї за слідами?
4. Які особливості дослідження слідів холодної зброї?
5. Які заходи безпеки необхідно дотримуватися при роботі з вибуховими речовинами?

Ключові поняття:

- криміналістична балістика
- криміналістична вибухотехніка
- сліди вистрілу
- гільза, куля
- вибуховий пристрій
- вибухова речовина

7 семестр

Тема 9. Концептуальні положення криміналістичної тактики

План

1. Поняття криміналістичної тактики, її предмет, джерела, система.
2. Правові, логічні, психологічні та етичні засади криміналістичної тактики.
3. Основні поняття і категорії криміналістичної тактики.
4. Поняття і сутність тактичного рішення.
5. Слідча дія: поняття, класифікація та загальна характеристика.
6. Тактика слідчої дії.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке криміналістична тактика і які її основні завдання?
2. Які правові, логічні, психологічні та етичні засади лежать в основі криміналістичної тактики?
3. Що таке слідча ситуація і як вона впливає на вибір тактичних рішень?
4. Які основні тактичні прийоми використовуються при проведенні слідчих дій?
5. Яка роль криміналістичної тактики в доведенні винуватості?

Ключові поняття:

- криміналістична тактика
- слідча ситуація
- тактичне рішення
- тактичний прийом
- огляд місця події

Тема 10. Криміналістична версія. Організація та планування розслідування злочинів

План

1. Поняття та класифікація криміналістичної версії та її логічна природа.
2. Підстави, умови, принципи, види і підстави і тактичні прийоми побудови слідчих версій.
3. Поняття і значення планування, як умови і методу наукової організації розслідування.
4. Особливості планування на різних етапах розслідування.
5. Прийоми координації спільної роботи слідчого, оперативних працівників, інших учасників процесу.
6. Технологія планування розслідування. Види і форми планів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке криміналістична версія і яка її роль у розслідуванні?
2. Які види криміналістичних версій ви знаєте?
3. Які фактори впливають на побудову версій?
4. Які етапи включає процес планування розслідування?
5. Які документи оформляються при плануванні розслідування?

Ключові поняття:

- криміналістична версія
- план розслідування
- слідча ситуація
- докази
- тактичні прийоми

Тема II. Тактика допиту та очної ставки

План

1. Поняття, завдання і види допиту.
2. Тактичні прийоми спілкування (розповідь, розпит, демонстрація, жестикуляція, міміка тощо).
3. Підготовка до допиту, його організаційне і технічне забезпечення.
4. Планування тактики допиту.

5. Тактичні прийоми допиту на різних його етапах (стадіях) і з різними суб'єктами.
6. Очна ставка, її поняття і завдання, тактичні прийоми допиту на очній ставці.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні завдання допиту?
2. Які види допиту ви знаєте?
3. Які фактори впливають на ефективність допиту?
4. Які тактичні прийоми можна використовувати для встановлення контакту з допитуваним?
5. Які правила проведення очної ставки?

Ключові поняття:

- допит
- очна ставка
- тактичні прийоми
- психологія допиту
- верифікація показань

Тема 12. Концептуальні положення методики розслідування окремих видів злочинів

План

1. Поняття криміналістичної методики, її структура, завдання та місце в системі криміналістики.
2. Принципи формування окремих криміналістичних методик та їхня класифікація.
3. Структура окремої методики розслідування злочину та загальна характеристика її структурних елементів.
4. Криміналістична характеристика злочину.
5. Слідча ситуація: поняття, різновиди, зміст її складових елементів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке криміналістична методика і які її основні завдання?

2. Які принципи лежать в основі формування окремих криміналістичних методик?
3. Які елементи входять до структури окремої методики розслідування злочину?
4. Що таке криміналістична характеристика злочину і яку роль вона відіграє в розслідуванні?
5. Що таке слідча ситуація і як вона впливає на вибір слідчих дій?

Ключові поняття:

- криміналістична методика
- криміналістична характеристика злочину
- слідча ситуація
- алгоритм розслідування
- типові слідчі дії

Тема 13. Протидія розслідуванню та шляхи її подолання криміналістичними засобами і методами

План

1. Поняття, зміст і суб'єкти протидії розслідуванню.
2. Протидія розслідуванню у формі приховування злочину, його наслідків або осіб, причетних до вчиненого злочину.
3. Інценування злочину та фальсифікація доказів з боку злочинців, потерпілих і свідків.
4. Суб'єкти, форми і способи «зовнішньої» протидії розслідуванню.
5. Криміналістичні засоби і методи подолання протидії розслідуванню.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке протидія розслідуванню?
2. Які форми протидії розслідуванню Ви знаєте?
3. Які суб'єкти можуть здійснювати протидію розслідуванню?
4. Які криміналістичні методи використовуються для подолання протидії розслідуванню?

5. Яка роль слідчого у виявленні та подоланні протидії розслідуванню?

Ключові поняття:

- протидія розслідуванню
- інсценування злочину
- фальсифікація доказів
- приховування слідів злочину

Тема 14. Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів (заняття 1)

План

1. Поняття, мета і значення взаємодії слідчого з органами дізнання під час розслідування злочинів.
2. Організаційні форми і тактичні прийоми взаємодії слідчого з оперативно-розшуковими й іншими службами правоохоронних органів, державними установами і підприємствами різних форм власності, громадськістю та засобами масової інформації.
3. Особливості тактики взаємодії залежно від етапу розслідування.
4. Слідчо-оперативна група (СОГ) як форма організації взаємодії слідчого з оперативними працівниками.
5. Принципи й умови використання даних, отриманих оперативно-розшуковим шляхом.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні форми взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального процесу?
2. Які фактори впливають на ефективність взаємодії слідчого з оперативними працівниками?
3. Які права та обов'язки має слідчий при взаємодії з іншими суб'єктами кримінального процесу?
4. Які проблеми можуть виникати при взаємодії слідчого з експертами?
5. Яка роль слідчо-оперативної групи в розкритті злочинів?

Ключові поняття:

- слідчий
- оперативно-розшукові заходи
- слідчо-оперативна група
- суб'єкти кримінального процесу
- координація, взаємодія

Тема 15. Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів (заняття 2)**План**

1. Організаційно-тактичні форми і прийоми використання оперативно-розшукової інформації при провадженні окремих слідчих дій.
2. Використання оперативно-розшукової інформації для встановлення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, і вивчення особистості підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого.
3. Особливості взаємодії слідчого з іншими державними установами, підприємствами різних форм власності.
4. Форми і методи залучення громадськості та засобів масової інформації для швидкого, повного розкриття і розслідування злочину.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні форми взаємодії слідчого з оперативними працівниками?
2. Яке значення має оперативно-розшукова інформація для розслідування злочинів?
3. Які обмеження існують при використанні оперативно-розшукової інформації?
4. Які форми і методи залучення громадськості до розслідування злочинів ви знаєте?
5. Які особливості взаємодії слідчого з іншими державними установами?

Ключові поняття:

- оперативний працівник
- оперативно-розшукова діяльність
- слідчі дії
- досудове розслідування

Тема 16. Профілактична діяльність слідчого на стадії розслідування злочину**План**

1. Поняття і зміст превентивної діяльності слідчого під час розслідування злочину.
2. Засоби і методи виявлення обставин, що сприяли учиненню розслідуваного злочину.
3. Заходи щодо усунення обставин, що сприяють учиненню окремих видів злочинів.
4. Особливості визначення об'єкта профілактичного впливу, характеру і змісту профілактичних заходів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке профілактична діяльність слідчого?
2. Які цілі профілактичної діяльності?
3. Які засоби і методи використовуються для виявлення обставин, що сприяють вчиненню злочинів?
4. Які профілактичні заходи можуть бути застосовані для запобігання різним видам злочинів?
5. Яка роль слідчого у реалізації профілактичних заходів?

Ключові поняття:

- профілактична діяльність
- криміногенні фактори
- профілактичні заходи
- об'єкт профілактичного впливу

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Криміналістика» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;

- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;

- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;

- робота в інформаційних мережах;

- вибір теми, розробка плану та написання реферативної роботи;

- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення промов, доповідей, захисту рефератів, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів.

Написання реферату

Написання рефератів як форма самостійного вивчення навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Усі реферати повинні відповідати єдиним вимогам.

1. Робота повинна бути акуратно виконана на стандартних аркушах формату А4 у друкованому варіанті, обсягом 15-18 сторінок. Поля сторінки 20 мм з усіх боків. Набір здійснювати текстовим редактором Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал 1, абзац 1,25 см. Рівняння тексту по ширині сторінки. Сторінки нумеруються внизу по центру арабськими цифрами без крапки наприкінці, додержуючись наскрізної нумерації.

Першою сторінкою є титульна, на ній номер сторінки не проставляється.

2. Конкретний зміст реферату, його структура визначається студентом разом із викладачем. Як правило, реферат має таку структуру:

– **ВСТУП**, де обґрунтовується вибір теми реферату, її актуальність, формуються основна мета і завдання дослідження.

– **ОСНОВНА ЧАСТИНА**, яка складається з двох або трьох розділів. У розділі належить викласти загальні, теоретичні та методичні питання. У наступних розділах розкривається конкретний матеріал, який має практичне значення. З метою більш логічного викладення матеріалу кожний розділ закінчується невеликими висновками.

– **ВИСНОВКИ** – заключна, узагальнююча частина реферату, де стисло підбивають підсумки дослідження, міститься особиста позиція автора реферату.

– Текстова частина реферату завершується **СПИСКОМ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**, де найменування використаних монографій, посібників та статей розташовані в алфавітному порядку за першою літерою прізвища автора. Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Він прийнятий для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

Наприклад:

Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Вища школа, 1997. 271 с.

Битяк Ю. Адміністративне судочинство як форма забезпечення верховенства права і законності. Право України. 2011. № 4. С. 4–11.

– **ДОДАТКИ**, які подаються наприкінці реферату, наводяться таблиці, ілюстрації та інші допоміжні матеріали.

3. Реферат починається з титульної сторінки.

4. Вступ, розділи і висновки, які розміщуються в указаній послідовності, починаються з нової сторінки. Заголовки розділів

реферативного дослідження слід розміщувати посередині рядка і писати великими літерами без крапки наприкінці й не підкреслювати. Перенос слів у заголовку не допускається. Відстань між заголовком та наступним рядком повинна дорівнювати пропущеному рядку.

5. На цитати треба давати посилання, які робляться мовою оригіналу. Після цитати робиться в дужках позначка [4, с. 38]. Це означає, що дане видання міститься у списку літератури за порядковим номером – 4. Друга цифра – 38 – означає номер сторінки, звідки взята цитата.

6. Оцінка реферату враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб реферат був написаний відповідно до теми, а його структурні підрозділи повністю розкривали проблему дослідження.

Тематика рефератів

6 семестр

1. Використання положень філософії, логіки, психології, етики та інших суспільних наук у розвитку криміналістичної теорії, розробці засобів і методів слідчої діяльності.

2. Співвідношення криміналістики і природничо-технічних наук.

3. Криміналістика і теорія оперативно-розшукової діяльності.

4. Історія розвитку криміналістики і криміналістичних установ України.

5. Сучасний стан криміналістичної науки в Україні.

6. Стан криміналістики у країнах близького і дальнього зарубіжжя.

7. Методологія криміналістики – це сукупність певних методів практичної діяльності щодо розкриття, розслідування і запобігання злочинів.

8. Роль загальних методів криміналістики в розкритті, розслідуванні і запобіганні злочинів.

9. Використання спеціальних методів криміналістики під час вирішення поставлених перед нею завдань.
10. Криміналістичне поняття способу вчинення злочину.
11. Детермінованість і повторюваність способів вчинення і приховання злочинів.
12. Поняття і наукові засади теорії криміналістичної ідентифікації.
13. Поняття і наукові засади теорії криміналістичної діагностики.
14. Класифікація криміналістичних ідентифікаційних і діагностичних завдань.
15. Формування криміналістичного прогнозування: історія, сучасний стан, тенденції розвитку.
16. Сучасні тенденції у криміналістиці.
17. Поєднання криміналістики з іншими науками (психологія, соціологія, інформатика тощо).
18. Практична спрямованість криміналістичних експертиз та розслідувань.
19. Перспективи застосування криміналістичних знань у розслідуванні кіберзлочинів та економічних злочинів.
20. Розвиток криміналістики в Україні після 2014 року та її роль у розслідуванні воєнних злочинів.
21. Етичні аспекти криміналістичної діяльності та проблеми доказування в судовому процесі.
22. Застосування штучного інтелекту в криміналістичних дослідженнях.
23. Перспективи 3D-модельювання місця злочину та використання віртуальної реальності для реконструкції подій.
24. Можливості використання ДНК-аналізу для ідентифікації особи та встановлення родинних зв'язків.
25. Вибухові речовини нетрадиційного складу та методи їх виявлення.

7 семестр

1. Поняття і предмет криміналістичної тактики.
 2. Поняття «тактичний прийом» та його види.
 3. Тактичні комбінації і тактичні операції.
 4. Поняття «організація розслідування злочинів».
 5. Поняття і принципи планування розслідування. Техніка планування.
 6. Сутність та види версій.
 7. Побудова слідчих версій.
 8. Поняття та види слідчого огляду.
 9. Тактичні прийоми огляду місця події.
 10. Фіксація результатів огляду місця події.
 11. Огляд трупу.
 12. Поняття та види допиту.
 13. Підготовка до допиту.
 14. Тактичні прийоми допиту.
 15. Тактичні прийоми викриття неправди в показаннях.
 16. Особливості розслідування злочинів, скоєних транснаціональними злочинними угрупованнями.
 17. Використання геоінформаційних систем в плануванні слідчих дій.
 18. Особливості допиту неповнолітніх, осіб з особливими потребами та свідків, які пережили травматичні події.
 19. Нові методи маскуванню злочинів та способи їх виявлення
 20. Роль громадськості та ЗМІ у розслідуванні злочинів.
 21. Криміналістична експертиза документів у цифрову епоху.
 22. Криміналістичне дослідження слідів біологічного походження.
 23. Криміналістична балістика: сучасні тенденції.
 24. Криміналістична ідентифікація особи за голосом.
 25. Криміналістична оцінка доказів, отриманих за допомогою спеціальних технічних засобів.
- Перелік тем може мінятися з урахуванням актуальної проблематики у сфері.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Копча В. В., Копча Н. В. Криміналістична техніка, тактика і методика : навчальний посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 284 с.
2. Криміналістика : підручник / Р. І. Благута, О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. Є. В. Пряхіна; 4-те вид., перероб. і допов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 820 с.
3. Криміналістика: криміналістична техніка : навч. посіб. / Р. Л. Степанюк, В. О. Гусева, В. В. Кікінчук та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 388 с.
4. Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 164 с.
5. Тищенко В. В., Подобний О. О. Криміналістика : навчально-методичний посібник. Одеса : Юридика, 2022. 236 с.

Допоміжна література:

1. Гутник А. В., Хитра А. Я. Кримінальні процесуальні та криміналістичні основи використання електронних документів у доказуванні. Львів : ЛьвДУВС, 2022. 204 с
2. Кофанов А. В. Кофанова О. С. Криміналістичне дослідження вогнепальної зброї, патронів та слідів пострілу (судова балістика) : практикум. Київ : УкрДГПІ, 2018. 100 с.
3. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін. ; за заг. ред. В. В. Пясковського ; 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 752 с.
4. Криміналістика : навч. посіб. / Р. Л. Степанюк, В. О. Малярова, С. П. Лапта та ін. Харків : НікаНова, 2014. 232 с.

5. Криміналістика : підручник / В. В. Плясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін. Київ : Центр учб. літ., 2015. 544 с.

6. Криміналістика : підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька ; 5-ге вид., перероб. та допов. Київ : Ін Юре, 2016. 640 с.

7. Криміналістика : підручник : у 2 т. / А. Ф. Волобуєв, М. В. Даньшин, А. В. Іщенко та ін. ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Маляррової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. Т. 1. 384 с.

8. Криміналістика : підручник : у 2 т. / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, В. О. Коновалова та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. Т. 1. 456 с.

9. Криміналістичне дослідження ДНК: технології та можливості : навч. посіб. / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Харків. наук.-дослід. експерт.-криміналіст. центр ; Р. Л. Степанюк, С. І. Перлін, В. В. Кікінчук та ін. ; вид. 2-ге, перероб. та допов. Харків, 2022. 140 с.

10. Судова комп'ютерно-технічна експертиза у кримінальному провадженні : навч. посіб. / М. П. Климчук, Ю. А. Комісарчук, С. І. Марко, Б. В. Стецик. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 112 с.

11. Шепітько В., Шепітько М. Доктрина криміналістики та судової експертизи: формування, сучасний стан і розвиток в Україні. *Право України*. 2021. № 8. С. 12–27.

12. Щербаковський М. Г. Консультаційна функція спеціаліста у кримінальному провадженні. *Криміналістика і судова експертиза*. 2017. № 62. С. 43–51.

Законодавство

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.09.2020).

2. Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 12.08.2019).

3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382. (Із змінами та доповненнями).

4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 20.08.2019).

5. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 23.08.2019)

6. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення 20.08.2019).

7. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.92 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №9. Ст. 62 (Із змінами та доповненнями).

8. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1020-19> (дата звернення: 13.08.2019).

9. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 899-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення 20.08.2019).

10. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 2453-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 12.09.2020).

11. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 05.01.2017 р. № 794-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення 20.08.2019).

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua> – бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
3. <http://www.president.gov.ua> – Президент України
4. <http://www.ccu.gov.ua> – Конституційний Суд України
5. <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України
6. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
7. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень
8. http://www.coe.int/t/r/human_rights_court – Європейський Суд з прав людини